

РЕШЕНИЕ

№ 1157

гр. София, 17.10.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 1-ВИ ГРАЖДАНСКИ, в публично заседание на пети октомври през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: Елизабет Петрова

Членове: Катерина Рачева
Михаил Малчев

при участието на секретаря Десислава Ик. Давидова като разгледа докладваното от Елизабет Петрова Въззивно гражданско дело № 20231000501538 по описа за 2023 година

за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.258 и сл. от ГПК.

С решение от 28.03.2023г по гр.д. № 5114/2021г СГС, ГО, I-5 състав е осъдил Прокуратурата на Република България да заплати на А. К. С. сумата от 13 000лв- обезщетение за неимуществени вреди и сумата от 6 000лв- обезщетение за имуществени вреди, на осн. чл. 2,ал.1, т.3 от ЗОДОВ и е отхвърлил предявения искове за заплащане на обезщетение за сумите съответно до 25 200лв и 6 800лв. С решението си съдът е възложил разноските по делото съобразно разпоредбата на чл.10,ал.3 от ЗОДОВ и доказаните разноси на ищеца.

Решението на СГС е влязло в сила, като необжалвано, в неговата осъдителна част.

Решението на СГС се обжалва с въззивна жалба от ищеца А. С., представлявана от баща си К. С., в отхвърлителната част. Въззивникът поддържа, че решението е постановено в нарушение на процесуалния и материалния закон. Поддържа, че съдът не е съобразил доказаните неимуществени вреди, претърпени от ищеца, че не е обсъдил доказателствата в съвкупност, че неправилно е преценил размера на дължимото се обезщетение за тези вреди. Счита още, че направените разноси за защита по наказателното производство са доказани по делото и същите следва да се

обезщетят като вреди от ответника. Моли първоинстанционното решение да бъде отменено в обжалваната част и предявените искове да бъдат изцяло уважени.

Въззиваемата Прокуратура на РБ не депозира отговор на въззивната жалба на С. М..

В о.с.з. въззивникът А. С. не се явява и не се представлява.

Въззиваемата страна Прокуратурата на РБ се представлява от прокурор П., която оспорва въззивната жалба и моли решението на СГС да бъде потвърдено като правилно, законосъобразно и справедливо.

Софийският апелативен съд, като прецени събраните по делото доказателства и взе предвид наведените във въззивната жалба пороци на атакувания съдебен акт, намира за установено следното:

Съгласно разпоредбата на чл.269 от ГПК въззивният съд се произнася служебно по валидността на решението, а по допустимостта – в обжалваната му част, като по останалите въпроси е ограничен от посоченото в жалбата. Съгласно разпоредбата на чл.269, изр.2 от ГПК по отношение на правилността на първоинстанционното решение въззивният съд е обвързан от посоченото от страната във въззивната жалба, като служебно има правомощие да провери спазването на императивните материалноправни разпоредби, приложими към процесното правоотношение. В този смисъл са задължителните указания, дадени от ВКС по тълкуването и приложението на закона с ТР №1/2013г на ОСГТК – т.1.

Настоящият съдебен състав приема, че обжалваното решение е валидно и допустимо. Като краен резултат, първоинстанционното решение е неправилно по съображения изложени във въззивната жалба.

По делото се приема за установено от фактическа и правна страна следното:

ЗОДОВ предвижда специален ред за ангажиране отговорността на държавата за вреди причинени от държавни органи на граждани. Отговорността по този закон на държавата е обективна и реализируема чрез органите, от чиито действия или бездействие се твърди да са настъпили вреди. В разпоредбата на чл.4 ЗОДОВ е посочено, че държавата дължи обезщетение за всички имуществени и неимуществени вреди, които са пряка и непосредствена последица от увреждането.

Съгласно пар.1 от ЗОДОВ общите правила на гражданското законодателство намират субсидиарно приложение към неуредените от специалния ЗОДОВ въпроси. Следователно намира субсидиарно приложение нормата на чл.52 от ЗЗД, съгласно която при определянето на размера на обезщетението за претърпените неимуществени вреди се изхожда от изискванията на справедливостта.

Ищецът търси обезщетение за вреди от незаконно обвинение за извършване на престъпление – чл.325,ал.1 и чл. 274а,ал.3 от НК, като първото обвинение е преквалифицирано в такова по чл.325, ал.2 от НК- хулиганство и унищожаване или

повреждане на формено облекло, като твърди, че наказателното производство е продължило от 15.09.2013г до 03.06.2019г, когато е била оправдана окончателно. Поддържа, че е била задържана за 24 часа в сградата на Първо РПУ. Поддържа, че незаконното обвинение се разстроило здравословоно й състояние, създало й трудности за намиране на работа, че изпаднала в депресивно състояние, чувствала се унижена, близки и познати се отдръпвали от нея, чувствала страх, стрес, тревожност.

Фактичката обстановка по делото е правилно установена от СГС и против същата няма развити въззивни оплаквания, поради което и на осн. чл.272 от ГПК въззивният състав препраща към тази част от мотивите на СГС като обосновка на собствения си акт.

По делото се установява, че със заповед от 15.09.2013 г на СДВР, на основание чл.63, ал.1,т.1 от ЗМВР, ищцата е задържана за срок от 24 часа, след което спрямо нея е взета мярка „подписка“ до края на наказателното производство.

Установява се , че наказателното производство против ищцата е започнало на 15.09.2013г, когато е привлечена като обвиняема за извършено на 15.09.2013г престъпление по чл.325, ал. 1 от НК и по чл.274а, ал.3 от НК. Срещу нея е внесен обвинителен акт в съда на 01.04.2014 г за престъпление по чл.325, ал.1 от НК и по чл.274а, ал.3, предл.3 от НК. В хода на процеса, с протоколно определение от 16.09.2015г, обвинението е изменено на такова по чл. 325,ал.2 от НК.

Софийски районен съд е провел двадесет о.с.з. и на 08.11.2018г постановява оправдателна присъда по повдигнатите на ищцата обвинения.

Наказателното производство е приключило с окончателно решение на СГС , постановено на 03.06.2019 г, с което оправдателната присъда е оставена в сила, като производството е продължило общо 5 години и 8 месеца.

По делото се установява разгласяване на повдигнатото на ищцата обвинение, чрез представени разпечатки на статии, публикувани в средства за масова информация -вестник „Капитал“ и вестник „Днес“, като в статиите се проследява и развитието на производството по подадените сигнали за нагласено разследване и полицейско насилие.

Представено са извлечение от Доклад за човешките права – България 2013 г и 2014г, в които, в раздел “Изтезания и друго жестоко, нехуманно или унижително отношение или наказание“, е отразено задържането на ищцата и нейните оплаквания, че полицаите са я заплашили със сексуално насилие, цитиран е началникът на полицейското управление, който е признал, че е била използвана сила, посочено е, че прокуратурата е отказала да повдигне обвинение срещу полицейските служители, участвали в малтретирането и последвалото задържане на ищцата.

В о.с.з. на 11.05.2022г е изслушан свидетеля Н. Т., съученик и съсед на ищцата, който установява, че след образуването на наказателното производство тя променила

поведението си – станала по-затворена, нямала доверие в хората, видимо била притеснена, ограничила контактите си, дистанцирала се от приятели, притеснявала се за бъдещето си. Установява, че преди инцидента ищцата била лъчезарен човек, имала планове за бъдещето си. След обвинението споделяла, че не се чувства добре. И след приключване на наказателното производство продължавала да посещава лекари. Наказателният процес се отразил негативно на отношенията ѝ с прителя ѝ И.. Връзката им претърпяла криза. Според свидетеля, това се дължало на наказателния процес, защото И. също бил притеснен, както и ищцата.

Съдът кредитира показанията на свидетеля относно преживените от ищцата страх, безпокойство, недоверие към хората, ограничаване на социалните контакти и душевно страдание от незаконното обвинение, тъй като същите са непротиворечиви и житейски правдивы в тази част. Показанията са повърхностни, но свидетелят установява факти, които лично е възприел и изнесеното от него не се опровергава от доказателства по делото.

В същото съдебно заседание е изслушано заключение на СПЕ, изготвено от в.л. д-р М. , която установява, че психическото състояние на ищцата се е влошило след образуването на наказателното производство срещу нея. Установява, че на 16.09.2013 г и на 20.09.2013г ищцата е била консултирана от психиатър, който я е насочил към стационарно лечение. Проведено е било лечение в дневен стационар през периода 24.09.2013 г. до 30.09.2013 г, продължило в амбулаторни условия. Влошаването на здравословното състояние на ищцата е започнало с „Остра стресова реакция“, преминала в „Посттравматично стресово разстройство“.

Това състояние се характеризира с тревожно-депресивни симптоми, страхове, възобновяване на травматичните спомени от инцидента, проблеми със съня и апетита, отбягващо поведение, социално оттегляне. Заболяванията са довели до ползвала болничен лист за периода на стационарния ѝ престой, както и 30 дни домашен отпуск. Според вещото лице, установените психически заболявания са в причинно-следствена връзка със задържането на ищцата в ареста и наказателното производство срещу нея. Според вещото лице посттравматичното стресово разстройство е с флукуиращ ход и при последния психиатричен преглед, проведен м.април 2021г, е отбелязано степенно подобрене. На проведения преглед ищцата е съобщила за епизоди на повишена тревожност и раздразнителност, ситуативно провокирани, епизодични нарушения на съня, възобновяване на спомените от инцидента, за които е приемала изписани медиК.ти. Според вещото лице, прогнозата за здравословното ѝ състояние е добра – ще настъпи пълно отзвучаване на оплакванията.

С оглед така изложеното съдебният състав приема, че по делото е доказано правопораждащото основание по реда на чл.2, ал.1, т.3 от ЗОДОВ за присъждане на

обезщетение на ищеца за вредите, които е претърпяла от повдигнатото му незаконно обвинение, по което е била оправдан. С влязлото в сила в осъдителната си част решение на СГС се установява по обвързващ съда и страните начин, че ответникът дължи на ищеца обезщетение за вредите, които е претърпял от повдигането на незаконно обвинение, по което ищецът е бил оправдан.

Спорен е единствено въпроса за размера на дължимото се обезщетение от Прокуратурата на РБ, определен по реда на чл.52 от ЗЗД.

Съгласно трайната практика на ВКС – например решения №№ 184/2015г по гр.д. № 7127/2014г, 138/2013г по гр.д. № 637/2012г, реш. № 48/2016г по гр.д. № 3537/2015г и трите на IV ГО на ВКС, при претендирана отговорност на държавата за вредите, причинени на граждани от действията на правозащитните органи, в тежест на пострадалия е да докаже засягането на съответното благо /засягането на правото на личен живот, на чест, достойнство, свобода / и с това, ако са доказани останалите елементи от фактическия състав на този вид отговорност, искът за обезщетение е доказан в своето основание. Не е в тежест на пострадалия да докаже всяко свое негативно изживяване, причинено или свързано с установеното правонарушение. В този случай практиката приема, че искът за ангажиране на отговорността на държавата е доказан в своето основание и съдът, с оглед разпоредбата на чл.162 от ГПК, следва да определи размера на дължимото се справедливо обезщетение за претърпените вреди. В тежест на ищеца е да установи, ако твърди настъпването на такива, претърпените вреди над обичайните размери за ситуацията.

С оглед изложеното и за да сформира своето вътрешно убеждение и като съобразява разпоредбата на чл.4 от ЗОДОВ съдът приема, че ответникът дължи обезщетение за психическите, физически и емоционални увреждания на ищеца, които са пряка и непосредствена последица от повдигнатото незаконно обвинение.

Към момента на образуване на досъдебното производство против С. тя е била на 25години. Наказателното производство водено против ищеца е продължило 5 години и осем месеца. Обвинението повдигнато на С. е било първоначално за две леки престъпления, а измененото в хода на съдебното производство обвинение по чл. 325,ал.3 от НК е обвинение за извършване на тежко умишлено престъпление по смисъла на чл.93,т.7 от НК.

Съдебният състав приема, че през този период от 5 години и 8 месеца, през който е била обвиняема и подсъдима по обвинение по чл. 325,ал.1 и чл.325,ал.3 и чл. 274а, ал.3 от НК ищецът е претърпял обичайните за едно лице, подложено на незаконно наказателно преследване, неимуществени вреди - притеснения за изхода на производството, страх от осъждане, засягане на достойнството, стрес, изолация, обтягане на отношенията с близки, неудобство от семейството. Сам по себе си периода на висящност на наказателното производство е бил дълъг за обвинение за

хулиганство и увреждане на полицейска униформа и обосноваващ по- висок размер на обезщетението за неимуществени вреди, поради по-дългия срок на носене на неблагоприятните последици от повдигнатото обвинение. Без значение е, че производството пред СГС е продължило по-дълъг период от време поради отвод на съдебния състав. Този отвод не е основание да се приеме, че ищецът е станала повод за по- продължителното производство по делото. След като съдебният състав е приел искания отвод, то следва , че ищецът законосъобразно е защитавала своите права и интереси и не следва това, че делото е започнало отначало в съдебната си фаза да бъде тълкувано неблагоприятно за нея. По време на висящност на наказателното производство ищецът е била разпитвана, присъствала е на проведените над 20 открити съдебни заседания. Установява се от изслушания свидетел, че С. се е променила, променила е своето поведение в обществото, изпитвала е притеснения от общественото отношение. Всичко изложено обосновава извод, че ищецът е претърпяла неимуществени вреди от незаконното обвинение, което ѝ е било повдигнато, които по вид са обичайни. Това , което е мотив за определяне на обезщетение при изключителност е установеното задържането от срок за 24 часа на С. на 15.09.2013г със заповед по реда на ЗМВР, изключително широкото медийно разпространение на случая, на повдигнатото обвинение и на цялото развитие на производството. Основание за присъждане на обезщетение при изключителност е още установеното от изслушаната СПЕ, че С. е претърпяла остра стресова реакция в причинна връзка именно със започналото против нея наказателно производство, че ѝ се е наложило да търси специализирана помощ и да се лекува стационарно и в амбулаторни условия.Изложеното от вещото лице д-р М. установя психически , емоционални страдания или изживявания при ищеца, засегнали я по-силно от обичайното за ситуацията, в която се е намирала.

На следващо място съдът следва да посочи, че по делото не се установява, както е приел и СГС, че ищцата е имала проблем с намирането на работа в посочено от нея дружество или за реализация в чужбина, извън възпрепятстването ѝ да пътува. Съдът съобразява и обстоятелството, че мярката за неотклонение на С. е била „подписка”, което е най-леката мярка за неотклонение , но възпрепятства придвижването на лицето свободно. Също така, при определяне на обема и интензитета на претърпените неимуществени вреди съдът следва да съобрази благоприятната прогноза на вещото лице, изготвило СПЕ, за психическото здраве на ищцата. Не се установява също така ищецът да е загубила действително подкрепата на близките си.

При така установените неимуществени вреди и при определяне размера на обезщетение съдът следва да съобрази какъв е имуществения еквивалент, които справедливо да обезщети ищеца за претърпените от него вреди. В тази връзка съдът следва да съобрази както задължителните указания дадени с ППВС № 4/68г , така и с трайната съдебна практика по сходни казуси.

Съгласно възприетата практика при определяне на справедливия размер на обезщетението за неимуществени вреди съдът следва да съобрази вида, характера, интензитета и продължителността на увреждането на ищеца. Конкретно при исковете по чл.2, ал.1, т.3 от ЗОДОВ съдът следва да вземе предвид тежестта на повдигнатото обвинение, продължителността на наказателното производство, вида на взетата мярка за неотклонение, другите наложени на ищеца ограничения в рамките на наказателното производство, по какъв начин всичко това се е отразило на ищеца, конкретните негови преживявания и изобщо - цялостното отражение на предприетото срещу него наказателно преследване върху живота му - семейство, приятели, професия, обществен отзвук и пр. В този смисъл реш. 132/2016г по гр.д. № 5861/2015г на IVГО на ВКС.

Съгласно реш. 95/2015г по гр.д. № 5462/2014г на IIIГО на ВКС за определяне на справедливия размер на обезщетението следва да бъдат съобразени и обществените критерии като икономическите условия в страната, жизнения стандарт и възприемането на понятието "справедливост" на съответния етап от развитие на обществото в държавата.

С оглед всичко изложеното и като взе предвид гореизложените установени при съвкупното тълкуване на доказателствата претърпени от ищеца вреди и на основание чл.52 ЗЗД съдът намира, че размера на дължимото се от Прокуратурата на РБ обезщетение по чл.2, т.3 ЗОДОВ за неимуществени вреди възлиза на сумата от 18 000лв. С така посоченото обезщетение се репарират в пълен и справедлив размер причинените на ищеца неимуществени вреди от незаконните действия на ответника, като над посочената сума предявеният иск следва да бъде отхвърлен.

Определяйки размера на обезщетението за претърпени вреди съдът следва да съобрази доказаните вреди, претърпени от ищеца, както и момента на тяхното настъпване, като в противен случай обезщетението може да излезе от своите функции и да послужи за неоснователно обогатяване.

По отношение на иска за заплащане на имуществени вреди

По делото са представени в заверен препис двата договора за правна защита и съдействие, сключени между А. С. и адв. С. на 15.09.2013г и адв. К. на 26.09.2013. Договорът с адв. К. е за защита на ДП – ЗМ 3333/2013г/ производството против А. С./ . Договорът за правна защита е двустранно подписан и с посочване на защитата, която се дължи. В договора за правна помощ е посочен размера на договореното възнаграждение, както и извършеното плащане на сумата от 500лв

Ищецът доказва реално направени разходи за защита от адвокат по време на воденото против него наказателно производство в размер на тези 500лв. Това са разноски, които ищецът прави в пряка връзка с незаконното обвинение и репарирането на които, на осн. чл.2, т.3 от ЗОДОВ следва да се поеме от Прокуратурата на РБ. За всички вреди от незаконното обвинение Прокуратурата на РБ носи имуществена

отговорност, стига да са пряка причинна връзка с незаконното обвинение.

Не така е оформен договора с адв. С.. В този договор няма отбелязано заплащане на договореното възнаграждение от 300лв, няма доказателства, че тази сума е заплатена от С. и че представлява разход за нея, направен във връзка с воденото наказателно производство.

Ето защо за тази сума предявеният иск по чл. 2, ал.1, т.3 от ЗОДОВ се явява неоснователен.

Изводите на двете съдебни инстанции не съвпадат. Първоинстанционното решение следва да бъде отменено в частта, с която е отхвърлен предявеният иск за заплащане на обезщетение за неимуществени вреди за сумата над 13 000лв до 18 000лв и в тази част предявеният иск следва да бъде уважен. Решението следва да бъде отменено и в частта, с която е отхвърлен иска на С. против Прокуратурата на РБ за заплащане на обезщетение за имуществени вреди за сумата над 6000лв до 6500лв и така предявеният иск следва да бъде уважен. В останалата си обжалвана част решението на СГС следва да бъде потвърдено като правилно и законосъобразно.

По отношение на разноските:

С оглед изхода от спора на въззивника се дължи сумата, заплатена като държавна такса 10.00лв.

В тежест на ответника са направените от ищеца разноски за адвокатско възнаграждение, съобразно уважената част от исковете. С оглед изхода от спора ответникът дължи на ищеца сумата от още 238.75лв- за защита пред СГС. Пред настоящата инстанция няма доказателства за заплатено адвокатско възнаграждение или направени други разноски.

Предвид изложените съображения, състав на Софийски апелативен съд

РЕШИ:

ОТМЕНЯ решение № 260531 от 28.03.2023г, постановено по гр.д. № 5114/2021г по описа на Софийски градски съд , ИГО, 5-ти състав в частта, с която са отхвърлени предявените иски от А. К. С. против Прокуратура на Република България за сумата от 13 000лв до 18000лв-претендирано обезщетение за неимуществени вреди и за сумата от 6 000лв до 6 500лв- претендирано обезщетение за имуществени вреди , всички вреди търсени на осн. чл.2,т.3 от ЗОДОВ и **ВМЕСТО НЕГО ПОСТАНОВЯВА :**

ОСЪЖДА Прокуратура на Република България да заплати на А. К. С. с ЕГН ***** сумата от още 5000лв- разлика между присъдените 13 000лв и дължимите се 18 000лв- обезщетение за неимуществени вреди, както и сумата от още 500лв- разлика между присъдените 6 000лв и дължимите се 6 500лв- обезщетение за имуществени вреди , всички вреди претърпени от повдигнато незаконно обвинение за

извършване на престъпление, по което С. е оправдана с присъда по НОХД № 6666/2014г по описа на СРС, на осн. чл.2, т.3 от ЗОДОВ, ведно със законната лихва върху сумата от 03.06.2019г до окончателното ѝ изплащане.

ПОТВЪРЖДАВА решение № 260531 от 28.03.2023г, постановено по гр.д. № 5114/2021г по описа на Софийски градски съд , ПГО, 5-ти състав в останалата обжалвана част.

ОСЪЖДА Прокуратура на Република България да заплати на А. К. С. с ЕГН ***** сумата от 248.75лв- разноски по делото на осн . чл.10, ал.3 от ЗОДОВ.

Решението подлежи на касационно обжалване с касационна жалба пред ВКС в 1-месечен срок от връчването му на страните, при условията на чл. 280, ал.1 и ал.2 от ГПК.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____